

RÂNDUNICA

FÓIE LITERARĂ-BELETRISTICĂ.

APARE

IN SIBIIU, DE TREI ORI PE LUNA.

PROPRIETAR-EDITOR ȘI REDACTOR

SILVESTRU MOLDOVAN.

SUMARUL:

Profesorul Iordache . . .	Marg. Moldovan.
La ce mă sbat? . . .	Petrea dela Cluș.
Secretarul și Bucătarul . .	Scribe și Mélesville.
În pădure	Brebenel.
„Vorbă slabă“	Brebenel.
Epigrame	I. Căndea.
Rămurele:	
Impresii de călătorie . .	Ilie din Urseni.
Din scrierile lui Seneca .	C. Dărăbant.
Feliurite	* * *

FOIE
LITERARĂ-BELETRISTICĂ

Apare:

în 10, 20 și 30 a fiecărei luni.

Abonamentul:

Pe an 6 fl., pe jumătate de an 3 fl., pe pătrar de an 1-70 fl.
Pentru România și străinătate pe an 16 franci.

Proprietar-editor și redactor Silvestru Moldovan.

PROFESORUL IORDACHE.

Novelă.

(Urmare.)

Margareta Moldovan.

Profesorul Iordache îi cetea ore întregi și de obicei în timpul acesta dânsul o îngrija ca pe un băiețel de școlă.

Cu cât trecea vremea, cu atât simțea Eleonora durerea în inimă mai mult.

O mustra conștiința, pentru că a tăcut despre cele întâmplate în prezența ei, între Veran și Padu și își făcea reproșuri aspre inimei. Și că nu a dat însemnătate așa mare iubirii lui Veran, după cum a meritat acela. Nu își putea ierta greșala acésta.

Acum după ce a vădut jertfa cumplită a iubirii lui, acum se simțea legată cu totă inima de el.

Profesorul Iordache cu totă conștiințata sufletească posibilă se îngrijea de Eleonora. Se simția fericit, când îi succedea să o mângâie cu vorbe blânde, pătrunzătoare. Dânsul încă lua parte din inimă la durerea Eleonorei și acésta nu a rămas neobservată din partea ei, căci afară de membrii familiei nu voia să vadă pe nimeni, numai pe Iordache. Când acesta apărea pe pragul ușei cu zimbetul seu pururea trist, cu fața lui serioasă și atrăgătoare, Eleonora părea pe un moment înveselită, dar îndată după aceea fața ei relua expresiunea durerii și suferinței.

Dâna Căldărescu dimpreună cu soțul ei erau desperați pentru nenorocirea acésta neașteptată, vădând însă pe Eleonora așa suferindă, căutau să își ascundă suferința, căci starea ei actuală le insufla îngrijiri seriose.

Nu își puteau da sama cum a putut să se întâmple catastrofa acésta și toate încercările de a afla adevăratul motiv al duelului, au rămas fără succes indestulitor. Intreg lucrul le părea o enigmă iresolvabilă. Padu din partea lor nu era invinovățit după cum merita, căci nu puteau afla, care din ei a fost pricina neînțelegerilor, cari au atras în urmă duelul, cu sfârșitul tragic.

Așa stând lucrul, părinții Eleonorei erau cu totul neorientați. Să o întrebe pe ea ceva, nu puteau, deoarece

ei agitau numai durerea sufletească, care pôte ar fi atras după sine altă nenorocire. Erau deci contrinși de a îneca și suporta în taină durerea, îngreunată încă cu suferința lor părintească.

Precum ori ce om, din ce convine mai mult cu o persoană, cătră care are simpatie, cu atât mai tare o dorește și spiritul se obișnuiesc de a nu-i lipsi acésta plăcere, așa profesorul Iordache se deprinse atât în societatea Eleonorei, încât tot timpul petrecut în lipsa ei se gândea la ea și în inima lui se prefăcea în o bôlă dorul, de a fi mai mult lângă ea. Li era par'că indispensabilă acésta plăcere sufletească.

Eleonorei îi mergea acum tot mai bine.

De când s'a bolnăvit nimeni nu i-a vorbit de Veran. Toți incunjurau ocazia de a pomeni despre duelul lui, știind, că acesta ar face efect rău și bôla s'ar agrava. Era o și senină.

Razele căldute ale sôrelui de tómnă pătrundeau prin perdele în odăița Eleonorei și îi dădeau un aer mai prietinesc, mai atrăgător. Ea ședea rădimită obosit, de spatele unui jilt.

Mesuța de marmor dinaintea ei era încărcată de cărți, pe cari le adusese Iordache spre cetire.

Nu preste mult Iordache apărî serios ca totdeauna pe pragul ușei. Eleonora se ridică puțin și un zimbet ușor de mulțămire fugi pe buzele ei fără roșetă.

— Imi pare bine, că ai venit, am lipsă de un om, care mă înțelege.

— Totdeauna la dispoziție, domnișoră Leni. Cum te mai affi?

— Mai binișor ceva.

Iordache se aședă pe un scaun lângă jiltul ei și lua de pe masă cartea ce era întredeschisă.

— Vom continua, nu-i așa domnișoră?

— Nu, astăzi n'am voie să te ascult la cetit. — Mai bine să-mi vorbești ceva, căci cartea aceea m'a obosit eri grozav.

— Și ce se îți vorbesc?
 — Scii ce? Astăzi se povestim numai.
 — Bine.
 — Să-mi spui adevărat... dar nu te întreb... mai bine vorbim altceva.
 — Ce voiesci să ții?
 — Nu îți spun, căci...
 — Ei bine, încă nici acum n'ai încredere în mine, mă cunoști de mult și...

Adevărat. Am abusat acum de bunătatea d-tale și d-ta totdeauna ai fost bun față de mine. Numai d-ta dle

profesor scii să împărtășesci durerea mea. aceștia de aci nu, ei caută să mă mângâie, imi tot vorbesc verși și uscate și cu cât imi vorbesc, cu atât durerea mi se re'noiesce și imi sdobesce inima mai mult. M'am convins, că inimă nobilă precum a avut Veran, rar de tot se află. Eu nu pot altfel să-i răsplătesc, decât să-i fiu recunoscătoare, barem acum... dar e târziu acum... totul s'a sfârșit, numai durerea mea se mărește pe și ce merge.

(Va urma)

LA CE MĂ SBAT?...

*La ce mă sbat fără 'nțeles
 Când chinul tot se nasce
 Și de-o căință pe pământ
 Nimic nu se cunoște?*

*Să plâng mereu?... La ce se plâng?
 Dór vreau s'alîn durerea?
 O lume ea a învrăjbit
 Și i-a momit puterea.*

*Și eu, un singur chip de lut
 Născut în ea, se dapen
 Din al ei fir, când ea 'n vieți
 S'a înfipt atât de țapen?*

*Când valul ei schinguiitor
 Cutremură și plopii,
 Să cerce-o mare a 'nghiiți
 Cu-a lor sforțare, stropii?*

*Vieților, o, nu 'ncercați,
 Zadarnică vi-i truda,
 Durerea curge ca un val
 Și-i nemilosă, cruda!*

*Și s'o alunge din vieți
 Zadarnic vrea nebulul...
 Nici totă lumea n'ar putea,
 Nu umil câte un ul.*

*Nu voi, dar singur Dumnezeu
 De-ar vrea s'o 'npace-odată,
 Ar trebui lumea din loc
 S'o vadă răsturnată!!*

*Și-un dor așa fără 'nțeles
 Mă mir la ce mă pasce,
 Când de-o căință pe pământ
 Nimic nu se cunoște!*

Petrea dela Cluș.

RĂMURELE.

Impresii de călătorie

de Ilie din Urseni.

Ploiești, Septembrie, 1894.

Brașovul ne-a și oferit în deplină măsură ceea-ce am așteptat dela el. Dilele petrecute în el, au fost dile de adevărată recreațiune trupescă și sufletescă.

Cetisem și aușisem mai înainte mult despre Brașov și Brașoveni, încât — deși nu fusesem întrânsul nici odată, totuși abia era Român mai ales, despre care se nu fi avut o imagine în mintea noastră.

Deci nu-i mirare, că nutream un mare dor de a-l cerceta și de-a mă convinge, dacă în adevăr e vița românescă acolo așa de plăcută, precum se vorbește.

Și n'am rămas decepționat.

Situațiunea admirabil de frumoasă și totodată igienică — cu de care nu se mai pôte mândri nici un alt oraș din Transilvania, — starea materială relativ satisfăcătoare a românilor brașoveni, numeroșele instituțiuni de cultură românesci, clerul și corpul didactic la înălțimea misiunii sale, numărul satisfăcător al comerțanților și meseriașilor români etc. etc. toate aceste mi-au elevat sufletul și au contribuit, ca petrecerea mea în Brașov să fie cât mai bogată în momente de plăceri sufletesci.

Din toate cele vădute nu m'au înveselit nimic mai mult, ca și numărul considerabil al românilor, îmbrăcați în pantaloni și cămașă albă și incinși cu brău trei-color. Aceștia se primblau veseli prin parcul — provăduț cu fântâna săritore — dinaintea gimnasiului român și pe cărările de sub pôlele „Tâmpei.“

Erau tot atâția fii de țărani veniți spre a se adăpa din izvorul culturii române și spre a deveni apostoli ai civilizațiunii și ai aspirațiunilor nêmului român.

Îți este mai mare dragul se observi raportul intim între profesori și elevi și respectul plin de iubire fiescă, ce-l manifestă elevii față de educătorii lor.

Nu-i mirare deci, că progresul, ce-l face tinerimea din Brașov este eminent, căci tinerii învață, mânați de-o ambițiune nobilă, de dorul unei cualificațiuni temeinice, ér nu de frica unui calcul insuficient.

Asemenea interes il pôte deștepta numai un corp didactic — consciu de chiamarea sa.

Deci laudă, și respect unor așa apostoli plini de zél și de dor de muncă.

Fie asigurați, că semênța aruncată de ei nu cade pe pământ nefructiver, ci produce róde cu belșug.

Tinerimea din Brașov a făcut în tot locul onóre institutului, care i-a crescut, bărbaților, cari au pus umêrul la luminarea minții și nobilitarea inimei lor.

Mai ales elementele tinere, dar vigoróse ale corpului didactic, par a fi regenerătorii instituțiunilor noastre brașovene. Despre aceștia sciu tinerii absolvenți să vorbescă cu foc și însuflețire, ca de nisce reformatori,

SECRETARUL ȘI BUCĂTARUL.

Comedie într'un act.

(Urmare.)

Scribe și Mélesville.

SCENA 15.

*Contele, Cimpoiul, Antoniu.**Antoniu.* Escelența Văstră ați poruncit... (dispare)*Cimpoiul.* (Să plcă.)*Contele.* Bună dimineața.*Cimpoiul.* (Incet și supus.) Asemenea Escelență.*Contele* (la o parte) Este un noroc, că tinărul acesta a învățat ceva, căci fisionomia lui nu promite mult; nu înțeleg de loc, unde a putut avea fata mea ochii.*Cimpoiul* (la o parte) Mi se pare că-i place de mine.*Contele.* Modul, cum ați espedat raportul, îmi convine.*Cimpoiul.* Măgulitor. — Escelență, l'am făcut, de exemplu, fără să fi băgat de samă.*Contele.* Cu atât mai bine, acesta dovedește desertitate; găsesc chiar păreri, cari în liniamente, în general îmi plac, deși nu se impacă tocmai cu ale mele.*Cimpoiul.* Mă rog umilit, s'a făcut fără voia mea. (la o parte) Cine scie ce liniamente a făcut celalalt flustrat.*Contele.* Inzadar te mai aperi. Mie îmi place o părere proprie, dar trebuie susținută cu deplină siguranță, și fără a fi schimbată la fie-care moment.*Cimpoiul.* Da cum, Dămine ertă-mă să-mi schimb eu vre-odată părerea, când eu nici nu am nici odată părere Escelență.*Contele.* Dta te temi a-ți susținea dreptul și nu viesci să mă rușnezi; stimez acesta în Dta. — Cu toate acestea vorbește fără rezervă; aprobi ori desaprobi, că la această ocaziune am trecut peste codice...*Cimpoiul.* (ticséză pe contele și-și strimbă picidrele)*Contele.* Dta cunosci acest articol și în dreptul roman?

cari lucră spre a ridica acele institute pe bazele aședate și desvoltate de cei mai bătrâni, tot mai sus pe calea progresului.

*

Ploiești, Septembrie, 1894.

Să apropiu 10 Septembrie v. Pe stradele Brașovului se observă o ceta de tineri români călători. Erau universitarii, cari aveau să trecă prin pasul Timișului în România.

Timpul frumos promitea un voiaj admirabil. Promisiunea s'a împlinit.

Urcați în trenul accelerat, tras de 2 locomotive, am părăsit Brașovul spre a ne delecta de frumsetele și măreția vălei „Timișului“.

Frumseta naturei și a timpului a deslântuit simțimintele, cărora gura și glasul le da expresiune prin cântări armonioase. Acordurile corului lui Aurică să unesc cu armoniile intonate de păsările, cari intrunite pe culmea brașilor se pregătesc spre a călători în țeri mai călduróse.

Valea resună; ecoul răspunde; Timișul isbesce apa-i cristalină de pietrele și stâncile, ce voesc a-i împedeca cursul. Numai din când în când se aude suflarea grea și obosită a locomotivelor, cari urcă spre culmea Carpaților.

Sórele își îndreptă cursul spre sfintit și se ascunde în dosul pădurilor de brad, ce ocoper munții înalți, ér în locu-i să ivesce „regina nopții“, martora atător scene neuitate și ne luminéză calea.

Cimpoiul. Am fost mai acum trei ani în persónă odată în Roma...*Contele* (fără a lua în băgare de samă) Dar în acelaș timp va trebui să concedi, că dreptul civil pretinde escepțiuni.*Cimpoiul* (care nu-și mai póte ajuta, cu o îndrăsnelă próstă) Da!*Contele.* Cum, da? Vorbesci despre dreptul civil.*Cimpoiul.* De sine să înțelege, da, da.*Contele.* Véd eu, că o să ne unim noi încă.*Antoniu* (a venit înapoi și face lui Cimpoiul gesturi secrete. arătându-i o epistolă).*Cimpoiul.* Nici nu încape îndoială, Esc. (la o parte) Ce dracul vrea intendantul? (ii face semn, fără să observe contele, carele cetesce în raport.) Vino mai aprópe, de aici nu pot ceti.*Contele.* Ce ceti? (observând pe Antoniu) Ce este? O epistolă? Incóce cu ea.*Antoniu.* Escelență mă veți scusa. Contesa m'a rugat să predau acest bilet dlui Secretar.*Contele* (luând biletul) Un bilet dela fata mea? (cătră Cimpoiul) Cutezi...*Cimpoiul.* Escelență mă rog fórt frumos, supus, voiam să dic, dl Intendant să înșală.*Contele.* Biletul este pentru dta, sciu tot, ea te-a recomandat intendantului.*Cimpoiul.* Da Escelență, însă...*Contele.* Sciu mai mult, dta nu ești secretar, te ții de altă funcțiune.*Cimpoiul.* Nu-mi pot da samă Escelență de ea.*Contele.* Unei funcțiuni cu mult mai nobile.*Cimpoiul.* O Dumneđeul meu, Escelență!*Contele.* Asta nu-i nimic, mai departe, — fata mea te iubesc.

Aurică intonéză:

„Steaua nopții dă lumină“

„Treceam culmea carpatină“ etc.

Abia sfirșită această cântare și culmea Carpaților era trecută. Trenul flueră și-și domolesce mersul până ce opresce înaintea unui edificiu lung, unde o mulțime mare de ómeni era într'o mișcare febrilă.

Edificiul era gara „Predeal“, constătătoare din 2 părți, aparținătoare duor țeri diferite; dar ambele părți sunt imbinat și sub acelaș coperis, ca simbol al raportului amical, ce trebuie să domnescă între aceste țeri cu populațiune de acelaș ném și origine.

Dându-ne jos din tren, presentăm autorităților hărțile de trecere și geamantanele spre a fi esaminate. Fiind tóte în regulă ni se permite trecerea pe pământul României. —

O furtună de sentimente să isbeau în suflétul nostru și inima ne palpita mai repede în acele momente, căci eram în țara, unde să cultivă ce avem noi mai scump, tot ce este românesc; eram în țara, spre care e îndreptată atențiunea Românilor din tóte unghiurile și dela care toți fără deosebire de margini politice, aștéptă ca dela sóre „lumină și căldură“. —

Tóte ne páreau în o lumină deosebită.

Funcționarii dela tren — ce erau frumoși și eleganți, noi îi vedeam cu ochii sentimentelor naționale cel puțin de 10 ori mai mândri.

Cîmpoiu. Eu pot jura pe cuvîntul meu...

Contele. Nu ascunde: ea o mărturisește în biletul acesta. Ceteșce, (ți ține epistola) Ceteșce!

Cîmpoiu (cu cea mai mare reverință) Eu nu mă indoiesc nici un moment, dacă o spuneți D-văstră Escelență.

Contele (cu foc) Destul, vreau să știu, dacă meriți stima mea. Ești în stare să sacrifici iubirea dtale și să abdicai de fata mea.

Cîmpoiu (cu bucurie) Tot voi face, ce Escelenței îi poate face bucurie (la picioarele Escel.) Numai să nu perd bunăvoința Escelenței Văstre. (Va urma.)

IN PĂDURE.

*Mai creșut-ai, că vre-odată
O s'ajungem, ca să rumpem
Frunză verde din pădurca,
Unde-acuma singuri suntem.*

*Singuri... și cu codrul verde
Ga-dă tainică, ce 'n casă
Ne poftesce la odichină
P'un covor de erbă grasă.*

*Știe, că fugind de omeni
Pe sub boltele-i umbröse
Scut căutăm de ochii lunei,
Ce ni rea și dușmănoasă.*

*Și de-aceea crângi și 'ndăie,
Ș'asa bine ne ascunde...
Ochi de om ca să ne vadă,
Nici decum nu pot pătrunde.*

*Numai lunei ce să 'nalță
Pânditoare din brădet
Ii permite să ne vadă
Gură 'n gură, pept la pept.*

*Să mai vadă cum năvalnic
Dorul nost' de mult strunit
Să răsfată cu copii,
In de toate neoprit...*

*Las' să vadă luna, codru,
Din vecie să au bine,
Amândoi coc multe taine
Și 'ncă n'au tradat pe nime.*

*Nu vezi codrul cum veghiază?
Tremurând prin freamăt spune
Că-i pericol; eră luna
Vei de nor pe față-și pune.*

*Și îmbracă 'n negră besnă
Ale codrului potece...
Nu ne ved rău-voitorii
De și-ar face ochii 'n dece.*

*Să-l rugăm pe codru, dragă
Vecinic gazdă să ne fie,
Să ne țină ascunși de lume
In a sa împărăție.*

Brebenel.

După o pauză mai lungă, în care ne-am stîmpărat setea cu „țita caprei“, urcând trenul român, continuăm calea spre Ploiesci.

Abia trecuți de marile fabrici dela *Azuga* și un cârd de omeni și o mulțime de stéguri trei-colori ne atrage atențiunea. Era comuna *Bușteni* în haine de sîrbătore, căci încă nu se sfîrșise praznicul, ce se serbeză aci în tot anul cu mari ceremonii și mult alaiu. Ôșpeți din cele mai depărtate locuri — chiar și din *Brașov* — participă, și praznicul se preface într'o sîrbătore națională, mai ales de când participă și Regele cu întregă curtea română.

Pentru noi era acêsta o privesc deosebit de plăcută și neobicinuită, căci la noi acasă în țară, pe care noi am cultivat-o, pe care noi am prefăcut-o în „*Dacia felix*“ este crimă a arbora stîndardul patriei, ce-o locuim și susținem. Ba nici în port nu ni se mai sufer colorile naționale; de-ar putea dușmanii noștri și din curcubeul cerului le-ar smulge.

Dar să nu ne amărîm dispoziția cu reamintiri de-acasă!

Calea duce de vale, ăr vagonele trenului

Fug, cum fuge-o rîndunică

Fug ea fulgerul cînd pică...

și ne apropie de o cîstă înaltă, acoperită cu brădet stufos, dintre care se observă vîrfurile strălucitoare ale multor edificii mărețe.

E *Sinaia*! cu *Peleşul* murmurător, cu corul măiestru al paserilor, cu parfumul bradului, cu *Vîrful* cu dor.

Nu știi, ce să admiri mai mult: *măreția naturii* ori talentul și *arta omului*, manifestată în vîile multe, variate și edificate fie-care după alt stil și gust.

Natura și cu arta se combină aci într'un *întreg armonios*, care preface *Sinaia* într'un adevărat *raiu pămîntesc* și totodată și românesc. —

Cu asemenea impresiuni, primite dela cel mai romantic loc al României, am continuat călătoria pînă la *Ploiesci*. Aici am fost primiți cu cea mai mare dragoste și conduși la hotelul, unde ne aștepta o masă bogată și ospitală.

Înainte de-a ne așeza la masă, s'au grăbit mulți dintre cei mai distinși cetățeni de-a ne rosti un cuvînt de binevenire. Mai ales preotul acestei urbe — înființate de *Mihai Vitezul*, nu afla cuvinte destul de căldurose de-a ne saluta.

Așezați la mesele întinse s'au servit mîncări și beuturi alese, ăr o muzică țigănească s'a îngrijit de partea distractivă, delectându-ne cu cele mai variate melodii populare.

Toastele au mers gîrlă. Venerabilul președinte al *Ligei* din *Ploiesci*, bîtrînul *Romanescu* „salută pe ôșpeții străini și totuși frații noștri“. *Ardelenii* răspund pentru căldurosa primire.

În mijlocul atențiunii generale se ridică un bărbat mai mult înalt ca mijlociu și cu mustața neagră: un tip adevărat românesc și într'o vorbire, — plină de umor și preserată cu cele mai dragălașe idiotisme și expresiuni române populare, ne espune mai multe scene din

„VORBĂ SLABĂ“

Din „Țara-Oltului“.

(Urmare.)

Aprope de munte se află o comună, pe ai cărei locuitori dacă-i vei întreba de „grapă“ și vei fi la loc de-așa, te peptenă de-ți merge fumul. Vorba slabă derivă dela înțelepciunea genială a juraților din sat, de odinioară.

Anume o fată s'a măritat în satul vecin și bărbatul său venea de ara locurile de zestre. Intr'un an întârziind, sēmăna sēcara, pe când holdele celorlalți ȳmeni erau verzi și mari. Plecând sara acasă, își uită grapa la holdă și nȳptea dau preste ea jurații satului, cari eșiseră se închidă vitele, cari le-ar găsi în oprit. Erau adecă jurații renumiți pentru rāmnēla de a închide vite, ca sē-și facă creițari de rāchii. Dar în nȳptea, de care vorbim, au pescuit înzādar, cā n'au putut prinde nimic și le lāsa gura apā dupā „o țirā de nchinat“.

— „Stați mēi! — dīse cel ce s'a impedeat de grapā. Cūm vine āla din Bucium sē-și lase grapa pe holdele nȳstre? Dȳr se scie, cā acum mari fiind, hotarul e oprit.“

— Așa-i mēi! dīse altul, hotarul e oprit. Ș'apoi uite grapa nu e pe holda lui, care o a sēmānat ađi, e pe holda vecinului și face pagubā. In „coșariu“ cu ea!“

„In coșariu cu ea, strigarā toți și luāndu-o pe sus, a adus-o și o au pus sub lācat. Apoi mergēnd la jupān Lebēl, au beut a conto grapei trei „cofe“ de „stropșalā“ și au trimis vorbā buciumanului sē mērgā, uite cu atātea „duce“ și „groșite“ sē-și scȳtā grapa din coșar, cā i-a închis-o de pe holde.“

Omul cu grapa insē, s'a dus cu „jalba“ la „cāpitanul“ districtului în Fāgāraș; ēr acesta avēnd „pie“ pe „rachierii“ din acel sat, a ieșit la fața locului, și dupā justiția de atunci, a mēsurat fiecārui jurat cāte 25, apoi a dat drumul grapei din coșar, silind pe toți jurații, ca cu alaiu sē o ducā la casa proprietarului din

satul vecin. Sērbātoře fiind, satul intreg le-a eșit spre intimpinare pānā la un loc, ca sē-i vadā cum aduc grapa. De atunci nu numai jurații, ci toți ȳmenii din acel sat trag beleaua. „Grapa“ din... strigā dupā ei, ēr dēnșii, cānd n'au altā putere de rēspuns, sē mulțāmesc cu brusturatul curcanului șuerat.

Este in deobște cunoscut, cā pe multe locuri poporul, in loc se đicā cuiva „taci“ đice fȳrte puțin poetic „ține-ți pupāza“.

Pupāza e o pasere, care singurā dintre tȳte, practisēzā arta cosmeticā de a sē parfuma. „Pupāza“ mai numesc ardelenii un fel de „prājiturā“. Anume, cānd se cȳce pānea, aluatul ce rēmāne pe „moldā“ il rade cu „sgripta“ și din el cȳce „rusunoiu“ pentru feciorii „tari de gurā“, colācel pentru copii și „pupāzā“ pentru fetițe (un fel de zamlā impletitā). Mēi Ridonicā, adu-mi un borcānel de apā, cā-ți fac un colācel, și tu Florico hai de-mi dā prin spatā, cā-ți fac o „pupāzā“, cānd voui cȳce pitā.

Originea espresiunei „ține-ți pupāza“ derivā ȳre din intențiunea de a vātēma pe cineva prin o cumpērare, ori s'a luat dela copila, care plāngēnd, ca se tacā ii đice ține-ți pupāza și o māncā?...

Destul, cā cuvēntul „pupāzā“ đicēndu-l unui om din o comunā aproape de drumul țārei spre Sibiiu, poți ajunge cu respectivul la cuțit. Am sciricit, dar n'am putut afla, care „pupāzā“, cea cu pene ori cea cȳptā produce atāt sānge rēu in ȳmenii de acolo. Și m'am adresat la om competent din acea comunā și n'a sciut sau n'a voit sē-mi spunā, destul cā pricina din care se mānie la cuvēntul „pupāzā“ nu o am putut afla pānā acum. Despāgubesc insē cu urmātořea pātanie a unui agent de asigurāri, care o povestea cam așa:

rēsboiul de independență, la care ca voluntar și flācāu tinerel a luat parte.

Modul de predare și stilul cu adevērat poporal al acestui discurs ne-a readus in minte pe regretatul și neintrecutul nostru literat *Creangā*.

Sciți cine era vorbitorul? Era tot un *Creangā*, și anume cunoscutul capitan *Creangā* dela București, inființatorul și președintele societāții de gimnasticā „*Dacia Trajanā*“, care promite a face escelente servii nēmului prin cultivarea mai ales a jocurilor naționale, pe cāt de importante și istorice, pe atāt de neglese și date uitării.

Cu acēstā ocaziune am făcut cunoscință și cu așa numitele „idei“ din Romānia. „Idea“ este o sticluță lungārētā, plinā cu un fel de rāchii național numit „țuicā“.

Adevērul proverbiului, cā „ce se nasce din piscā șȳreci mānāncā“ s'a realizat și cu acest prilej.

Vinul și „ideile“, consumate la masā au produs tot idei și incā idei mārete de-a merge dupā masā in corpore naintea statuei libertāții, ridicate in mijlocul pieței din Ploiesci.

Dis și făcut! Prin cāntece naționale am adus omagiile nȳstre spiritului celor cāđuți pentru libertatea nēmului român, ēr la urmā

„In sunet de viȳrā, de cobze și de naiu

Se nȳtoře o horā linā, cālcānd pe verde plaiu.

In imediata mea apropiere era amicul meu *A. P-ru*, care in acele momente imi đise: „Uite frate!

Pare cā vēd cum plutesce de-asupra nȳstrā đeița libertāții și primind prinȳsele, ce in chip de jocuri și cāntece i-le aducem, își formēzā convingerea, cā trebuie și suntem vrednici de-a ne da libertatea, pentru care am luptat și luptām. „Bine frate“, ii reflectai eu! „Eu incā vēd in statua ce ne stā nainte *Libertatea* personificatā, care ne prorocesc *viitorul de aur* al nēmului nostru subjugat, dar urechile-mi sufletesci par' cā mai aud și sfatul:

Inșā mai nainte trebuie se sciți

Pentru el cu toți martiri se muriți. .

Din scrierile lui Seneca.

De *C. Dārābant*.

Partea vieței nȳstre, care a trecut, deja e a morții.

*

Inceți a despera, dacā ai incetat a spera.

*

Atāt trecutul cāt și viitorul ne nēcājesce, numai de present suntem indiferenți.

*

Dacā trăiesci dupā regulele naturei nu poți fi sărac, dacā dupā modā, nici cānd bogat.

Cutrerând satele pentru oferte de asigurare, am ajuns în comuna P. Primarul de aici — un om tiner, aușind, că am intențione a mă duce și în comuna învecinată S., mi-a spus, că acolo știu pregăti muerile o mâncare proverbial de bună, numită „pupăză“. „N'ai mâncat de când ești, dle, ceva mai bun. Cere când vei merge, numai de-a minunea“.

Mergând am și cerut. Erau adecă mulți oameni, de-ai bisericei adunați la popa „la omenit“. Le spun cine sunt și ce umblu, și mă pun cu ei la masă. Speram la afaceri bune, dar sfatul judeului numit m'a costat mult. — Fiind tocmai aședii, preotul m'a poftit să rămân cu el la masă. După câte-va codiri de formă, am primit dicând: rămân bucuros, taică părinte (era bătrân) dar cu o condițiune, adecă să spui maicii preotese să facă mâncarea cea minunată, de care vi s'a dus veste.

— „Care-i acea mâncare?“ dișe preotul zimbînd, ca și cum s'ar fi simțit măgulit, după cum credeam eu.

— „Nu te mai face, căci toți știu, cât de minunată e o țir de „pupăză“.

Am rămas incremenit. Ca și când i-ar fi mușcat deodată un șerpe, comitet cu popă cu tot, au fost în picioare dinaintea mea, dece oameni cu douăzeci de pumnuri încheștați amenințându-mă: Cum ai diș d-le? Ian' mai di odată... asta și haialaltă! Mult au trecut până s'au liniștit. Vream să mă escus. Dar nu mă lăsau. „Nu mai pomeni, că aici îți facem apa“.

Era însă unul mai îndrășnet, și ațitat contra mea de cele premerse, mă tot lua preste picior cu vorba. Potca mea, nu altă, mă face, că săturându-mă de gura lui, îi dic într'un târziu fără să-mi dau sama de ce fac: „ține-ți pupăza“... Pe unde am ieșit din casă, nici ați nu-mi pot aduce aminte, destul că m'am pomenit în

capul satului, bătut măr. Mi-a părut bine că am scăpat cu atât. N'am spus nimărui.

Mergând în Sibiiu să-mi lecuiesc apetitul de pupeze, într'o di ved pe unul din cei cu pricina, stând să vîndă un car de lemne lângă promenada „Bretter“. Făcându-mi plan de răsbunare, ved că se apropie de mine un amic, cu zwickeri pe nas și cu un bastonaș, care-și facea promenada de dimineta. Era „diurnist“ și aveam de a-i revanșa și lui o păcălitură vechie.

„Măi frate — îi dic apropiindu-mă de el, veți colomul cela între carele cu lemne, are doi pui de pupăză. Stau în tîrg cu el, și m'am jurat că nu-i dau mai mult de 60 cruceri. Din 80 nu-i lasă. Fii bun căerca nu-i capeți tu mai lesne. Așa sunt de drăgălași.

Mă ascultă, eu îl urmăresc, și dosindu-mă după un car, m'am apucat cu gura de loitre, ca să nu mă prăpădesc ridînd, de scena la care eram martor. Căci întrebând el: unde ai „pupeze“? omul s'a uitat lung la el, apoi repetând întrebarea, să adună vecinii omului și încep a-l injura. Amicul ofensat, spune, că el vrea să cumpere „pupezile“, și că dacă nu-s de vîndut, pentru ce le aduc în tîrg etc. până gluma să n'grășă. Amicul reclamând pupezile, omul ridică biciul și — puf! póc! pălăria și zwickerii amicului sar jos și bătaia-i gata. La asta nu m'am așteptat. Pășind la mijloc pandurii, la cererea amicului au dus pe omul la poliție, ér acolo a fost pedepsit după §. și amicul s'a clarificat că ce însemneta pupăză. Eu? eu mi-am vîdut de cale pe sate, ca să nu mai dau față cu păcălitul. Nici nu l'am mai vîdut, căci vestea lui cu „pupăza“ s'a lățit prin Sibiiu, așa, că copii de scólă unde-l vedeau strigau „pupăză“, ér el a fost silit să-și cêră transferarea tocmai la Cluș, la ai lor.

(Va urma.)

Brebenel.

EPIGRAMA.

Unui ex-student.

Îți dice lumea în față,
Că n'ai prea învățat
Tie puțin îți pasă,
Arăți cu atestat,
Că fie-care clasă
O ai și repetat.

Unui doctor.

De-ar veni la 'ngropăciune
Toți pe câți ai omorît,
Cortegiul tîu de minune,
Ar fi fôrte fericit.

I. Cîndea.

FELIURITE.

Una și alta.

Contra corsetei. La camera francesă s'a înaintat acum nu de mult o petiție, în care să cere, ca sau să se oprêscă cu totul purtarea corsetei, sau să se supună unei dări mari. Din acest incident diarul „Gaulois“ s'a adresat la mai multe femei însemnate din Paris, cu întrebarea, că ce părere au despre corsete?

Vestita scriitoare *Gyp*, a răspuns astfel: Sunt cu totă hotărîrea contra corsetei. Pentru ce? Pentru că e uriciôsă, nesănătôsă și nu e grațiosă; talia o face banală, pe femeile frumöse le face urite, fără ca pe cele urite să le pôtă face frumöse. — Susana *Reichenberg*,

membră la Theatre Français, scrie: Corseta este o haină tot atât de lipsă unei femei, cum sunt bunăoră ghețele, mănușile, brăul. Eu am purtat totdeauna corsetă și m'am aflat bine. De altcum n'am nici o părere deosebită... pentru mine este de puțină însemnătate. (Aci trebuie să notăm, că Susana *Reichenberg* are o talie de tot subțire, filigrană). — D-na *Réjane* a răspuns: femeile francesese sunt atât de filigrane și au talie așă de proporționată, încat nu au nici o lipsă de corsetă. Jos deci cu corseta. — Dna *Darlant* are următorea părere: Jos cu acêstă zea prôtă a femeilor cochete. Până la 25 de ani nici o femeie n'are lipsă de corsetă. — *Yvette Guilbert*, vestita cântăretă de orfee scrie astfel: Noi fe-

meile, atât cele grase, cât și cele slabe, nu mărturisim bucurosi, ce serviciu ne-a făcut corseta. Măcar că sunt multe, cari numai prin această devin grațioase.... Eu mărturisesc, că acum, de când m'am întărit o folosesc foarte rar... dar până când am fost slabă, corseta căpșită tare cu vată, mi-a făcut bun serviciu.

* * *

Dușmanii sărutatului. În Anglterra și respective în Londra există o samă de oameni, cari se numesc *meliioristi*, un termen latin, acceptat nu de mult în englezesce și care va să dică: oamenii cari vreau să coregă lumea, să o facă mai bună. Ei bine, meliioristii vreau să înființeze o societate, contra sărutărilor. Fôia societății laudă pe japonezi, cari nu obicinuesc a să săruta, pe când la tôte celelalte popore este în obiceiul sărutatului. Englezii în privința acêsta au apucat acum o cale mijlocie: ei țin că nu e cu șic a să săruta în societate și tinerele lady, când fac visite sau sunt invitate la se-rate, nu sărută pe dômna casei, ci-i string mâna. Bărbații englezi nu să sărută ei între ei nici când.

* * *

Pentru ce cade mâța în picior? Este sciut, că mâța cade totdeauna în picior. Inșuirea acêsta curioasă a ei, pe care alte animale nu o au, a format obiect de discuție în academia francesă. Academicianii s'au încercat să afle cauza acestui fenomen. Academicianul Marey a raportat, că a făcut în laboratoriu s'au mai multe experimete în privința acêsta. El a aruncat câte-va mâțe cu spatele în jos, dela o înălțime de un metru și jumătate și le-a fotografat în căderea lor. Mățele în primul stadiu au rămas în poziția originală, adecă cu piciorul în sus, în al doilea stadiu și-au început a și le mișca, ér în al treilea s'au învêrtit, așa că au cădut în picior. În privința acêsta s'au exprimat mai multe păreri, dintre tôte mai admisibilă a fost părerea savantului Deprez, care a șis, că nici un corp nu să pôte învîrți în jurul s'eu, fără de influința unei puteri esterne. Puterea acêsta să află în rezistența obiectului, care aruncă mâța, în esperimetele lui Marey mâna lui, care dă corpului o mișcare rotativă.

Față de aceste Marey a accentuat, că conform fotografiilor luate, în primul stadiu nu să observă nici o rotațiune, dar a promis că va continua cu esperimetele și în loc de-a arunca mâța cu mâna, o va lega cu o ață, va tăia ața și astfel va scôte de nou fotografii.

Academicianii s'au depărtat veseli după desbateră acêstei cestiuni, care privesce de-aprôpe „poporul pisicesc“.

* * *

Culmea reclamei. În un țiar din Australia să află următorul anunț:

„Firma Hooper and Co. face cunoscut, că acelor tineri căsătoriți, cari își procură mobilierul dela acêsta firmă, li să va restitui întreg prețul de cumpărare — la serbarea nuntei de argint a lor.

Anecdote.

Postul țiganului.

Sasul când n'are de lucru s'apucă de 'și strică'n casă, Românul ș'aprinde pipa și să pune după masă, Numai țiganu-i mai prost, că să vede scos din fire, El când nu are de lucru să duce la spovedire. Așa un țigan odată de lucru fiind lipsit, A plecat și el la popa să se vadă spovedit, De păcate mântuit

De Dumneșeu miluit

Și de sfinți blagoslovit,

El să duse deci la popa, în post să se spovedescă

Să se facă om de cinste, păcatul să-și ispășescă.

Ce-a făcut și ce a pășit nu știu șeu, că mi-am uitat,

Știu însă numai atâta, că n'a fost cuminecat,

Ci popa i-a dat canon să postescă de ce zile

Dacă vrea să aibă parte și el de împărțire.

Și țiganul mângaiat drept acasă s'a întors

Cu gândul, ca să urmeze zilele cele de post.

Pare că i-a stat în cale cel cu corne necurat,

Căci țiganul amărit abia postul a urmat.

Și anume să vă spun, când să 'ntôrse cătră sat

Să 'ntelni cu trei tovarăși, cu cari el s'a 'mpreunat.

Și plecă cu ei pe cale, spunându-le că-i cinstit,

Căci preotul i-a cetit rugăciuni la spovedit.

Și mergând încet pe cale, el văduse un curcan

Mare cât un snop de grâu, să sorea pe un pалан,

ÉR în jur nici o suflare, pui de om nu să afla

Așa, că un copil mic, ușor îl putea fura

ÉR țiganul spovedit, dice: ce om fără fire

Dracul m'o 'ndemnat pe mine, ca să plec la spovedire,

De furat eu l'aș fura, că n'ar fi nici un păcat

Însă nu pot să-l mănânc, căci în post nu e ertat,

Să-l las cum este n'aș voi, căci o așa ocaziune

Fără glumă n'o să-mi pice 'n mână altă până mâne,

Mai bine 'l iau și voi vedea

Ce voi face eu cu el, de ce zile l'oiu ținea,

De ținut încă nu-i bine, căci să pôte întempla

Ca să-l vadă vr'un creștin, și e vai de pelea mea.

Așa sta bietul țigan plin de gânduri și privea

La sberlitul de curcan, cum pe pалан să sorea,

Num' odată plecă iute, să repede la pалан

Și făcânduși ochii rotă pune mâna pe curcan,

Și o ia la sănătosa cu curcanul subsuoră,

Ajungând cu el acasă până nu să făcu sară,

Ceilalți încă-l urmăreau, căci și ei sciau de trebă

Și acasă adunați, să sfătuiră în grabă,

Cum să facă să-l împartă, să-l frigă, să-l faca zamă

Nice unul nu scia cum să-și dea mai bine samă,

Căci țiganul spovedit era pus ca să postescă

Și cu tătă voia lui, nu scia să-l împărțescă,

Dar în fine stând pe gânduri ceva 'n minte îi plesnesce

Căci să scôlă în picior, și astfel le povestesc:

Stați pe loc și ascultați, știți ce este de făcut

Noi curcanul ăsta mare să ni-l facem de vëndut

Ș'atunci toți vom avea parte, prefăcându-l paralesce

Eu din partea ce-mi vine, imi voi cumpăra un pește

Ș'oi posti cum să cuvine, că știți că m'am spovedit,

Și nu vreau să dică lumea, că nu m'am făcut cinstit.

Ploiesci, Octobre, 1894.

I. Căndea.

Sciri literare.

La institutul tipografic T. Liviu Albini din Sibiu a apărut zilele aceste o carte de însemnătate literară:

Novela de I. Russu Șirianul, cuprindând următoarele novele: *Măra din vale. Dône surori. Sita. Letitia. Valurile vieții. La crucea de pėtră. Nicu ciobănelul.* Din tainele Bosforului: *Asan și Aglaia. Un mormânt iubit. Târșiu. Inzadar.*

Recomandăm atențiunii deosebite a publicului cetitor aceste drăgălașe produse ale dlui Russu.

Cestiune deschisă.

D-lui „Sorin“.

Cetind șirele scrise sub titlul „Cestiune deschisă“ în „Rândunica“, imi iau voie a adresa părerea mea acelei inimi suferinde din cauza „mărului de certy“.

În imaginațiune deși ca necunoscută, însă știu e, că noi tinerimea română nu suntem altceva, decât frați și surori — închipuirea mă face să mă cred față în față cu dl frățior din cestiune, și privindu-l cu privirea cea mai blândă a unei surori, cu voce lină adresându-mă către densusul cu încredere, îi zic:!

Ei bine spune-mi frate dragă: este odihna stricată a sufletului D-tale, și totă acea sbuciumare despre care vorbești — basată? — Ești sigur, că acei ochi albaștri, acel trup gingaș, cu un cuvânt frumosul D-tale ideal întrupat dispune liberă de inima sa?

De acel tezaur inzestrat cu daruri ingeresci! — De a fost așa — atunci pentru ce nu i-ai pus întrebarea cu Dulfu: „Inima-mi ce o să găsească?!“ Într'al tău suflet, mândru sôre! „Ura?“ — dragostea cerescă?! „Môrte?“ sau viață ôre?!

De nu e prea târziu încă, căercă, pentru-că numai densa singură este chemată de-a deslega enigma; numai densa condusă de șôpta tainică a inimei va pune capăt chinului și sbuciumărei misterioase.

Eră acuma trecând la amicitia adevărată, care este acceștiunea absolută a unei ființe către alta. te întreb iubite frățior că vechiul amic și tovarăș din copilărie, pe ce basă are dreptul de întietate?! Dacă pe basa unor relațiuni vechi, cu frumosul D-tale ideal, atunci, — o atunci — fără de cel mai mic cuvânt de murmurare, ai să te retragi, mângăiat fiind că „fie-care își are durerea, dorul și suferința sa“. — Cugetă-te, că sufletul amicului D-tale este atacat în cel mai divin al seu sanctuar — de nobile instincte și de mărețe dorințe!

Cugetă-te, că amicitia adevărată este o plăcere, pe care nu o pot gusta cei născuți medioceri.

Nu uita, că amorul se născă într'un mod brusc, fără altă reflecșiune prin temperament sau slăbiciune unei frumșeți seducătoare, ba chiar și numai privirea alor doi ochi . . . e de ajuns să determine:

Din contră amicitia — sânta amicitie — se formeză cu timpul, prin practică, prin un comers lung. Cât spirit, câtă bunătate de inimă, de atașare, — de servit și de complesanță între amicii adevărați.

Crede-mi prețuite frățior, că numai lupta primă este, sau pare a fi, la aparință mai grea, pentru că cel condus de „nabila rațiune“ — nici odată nu pôte rătăci! Herder zice „vitez este cel ce învinge leul, vitez cel ce cuceresce lumea, dar mai vitez e cel ce s'a putut învinge pe sine.“ — Publiu Syrianul ne spune — „Îndoit învinge acela, care învingând se învinge pe sine“. — Toți cei ce înving patimile, înving pe cel mai mare dușman. Shakespeare afirmă, că acesta însușire face pe om să pôta privi înainte și înderăpt, unde nu isbutese conștiința să facă să amuțască celelalte voci, acolo sufletul omului este în luptă necurmată — cu patimile — ce se bat una pe alta; și Cicero asemănă acesta luptă a sufletului cu bôlele corpului, — și zice, că poftele deșerte, slăbesc și sdruncină sufletul și sunt stricaciôse

În fine încheiu asigurându-te, că nu ești singur cu durere, dor și suferință -- mai ai inimi tovarășe, cari sunt espuse la jocul sortii, ca și frunzele duse de vântul tomnii nemilos. Adio!

Sora de suferință

O Alba-Iuliană.

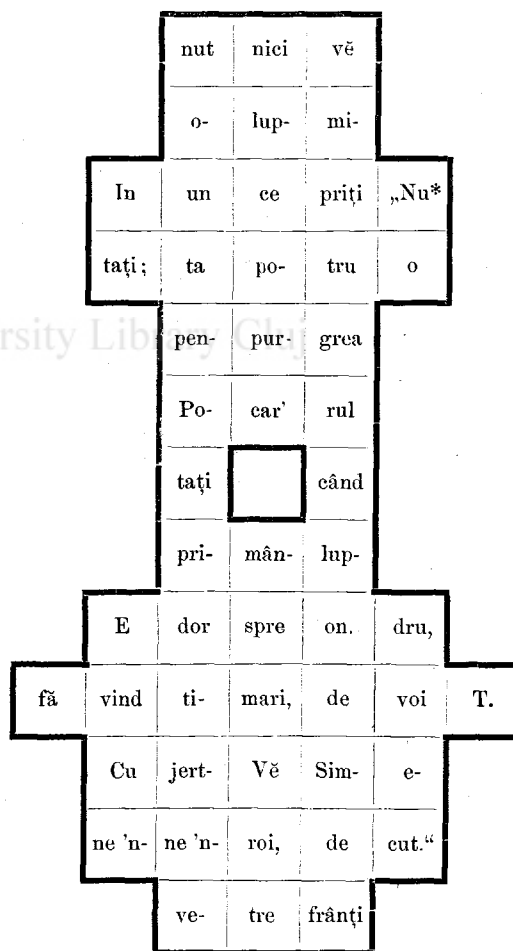
Deslegarea șaradei din Nr. 20 este: *Mama-ligă*.

Corect au deslegat-o următoarele dōmne. domnișore și domni: Victoria Aron (Galați), Eugenia Oprisa (Brad), Lucreția Magda (Feneș) Felicia Rațiu (Seghedin), Carolina Fincu (Deda), Hortensia Penciu (Zernești), Hortense Cosma (Sibiiu), Măriôra Nicola (Alba-Iulia), Aurelia Florescu (Dubesți), Cornelia Stoica și Mițica Dancăș (Seliște), Olimpia și Augusta Vlăduțiu și Emil Cigarean (Turda), Victoria Roșca (Alba-Iulia), Sofia Cothișel (Certeje), N. Puscar (Sulina, Dobrogea), Aurelia Roșca (Fizeș-Sânpetru), George Petroviciu (Seghedin), Nicolau Popoviciu (B-Comloș), Virgil Florian (Almașul-Mare), Nicolau Onciul (Uzdin), Cornel Dărăbant (Sătmăr), G. Lipovan (Maciova).

La sortare premiul pus de autora șaradei l'a câștigat d-sôra Sofia Cothișel, din Certeje.

Gâcitură de șac

de C. Dărăbant.

A să deslega după săritura calului, începând cu silaba signată cu stelută.

Terminul de deslegare este până în 17/29 Novembre a. c.

Intre deslegători se vor sorta „Amintiri de student“ și „Comptabilitatea sărutărilor“ de Ilie Demetrescu.

Corespondența.

Aw. F. în B. Deslegarea șaradei din nr. 20, nu este nimerită.

I. Dem. în Bucur. Cărțile le-am primit. Mulțămitele nōstre. Lucrarea se va publica în curând.

D. Am. în Șir. Am trimis la adresa d-v. doi n-ri din urmă.